

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

48

**НАУКОВО-
МЕТОДИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ**

Матеріали конференції

*Розвиток методологічних основ
вищої освіти в ОНАХТ*

ОДЕСА 2017

Матеріали друкуються відповідно до рішення 48-ї науково-методичної конференції ОНАХТ “Розвиток методологічних основ вищої освіти в ОНАХТ”, яка проходила 12–13 квітня 2017 року.

Склад редакції: Єгоров Б.В., д-р техн. наук, професор,
Трішин Ф.А., канд. техн. наук, доцент,
Мардар М.Р., д-р техн. наук, професор,
Кананихіна О.М., канд. техн. наук, доцент,
Мураховський В.Г., канд. фіз.-мат. наук, доцент,
Волков В.Е., д-р техн. наук, професор,
Корнієнко Ю.К., канд. фіз.-мат. наук, доцент,
Радіонова О.В., канд. техн. наук, доцент,
Купріна Н.М., канд. екон. наук, доцент,
Хобін В.А., д-р техн. наук, професор,
Васильєв С.В., методист

САМОСТІЙНА РОБОТА МАГІСТРАНТА – НЕОБХОДНА ЛАНКА СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОГО ДОСЛІДНИКА І ФАХІВЦЯ

Воїнова С.О.

Прогрес науки і техніки, інформаційних технологій призводить до значного збільшення обсягу наукової інформації, що пред'являє більш високі вимоги не тільки до моральних, етичних властивостей людини, але і в особливості, постійно зростаючі вимоги в галузі освіти - оновлення, модернізації загальних і професійних знань, умінь фахівця.

Освіта повинна виступати як динамічний процес, властивий людині і який триває все його життя. Оволодіння науковою думкою і мовою науки є необхідною складовою в самоорганізації майбутнього фахівця дослідника. Під цим розуміють не тільки накопичення знань, але й оволодіння науково обґрунтованими засобами їх придбання. У цьому, власне кажучи, полягає основне завдання вузу.

Специфіка навчального процесу в ВНЗ, в організації якого самостійній роботі магістранта відводиться все більше місця, полягає в тому, що він є останньою і найважливішою ланкою для реалізації цього завдання, бо під час навчання у вузі відбувається вироблення стилю, навичок навчальної (пізнавальної) діяльності, раціональний характер яких сприятиме постійному оновленню знань висококваліфікованого випускника ВНЗ.

Самостійна робота – планована організована активна навчальна, навчально-дослідна, науково-дослідницька робота магістрантів, виконувана в позааудиторний (аудиторний) час за завданням і при методичному керівництві викладача, але без його безпосередньої участі (при частковій безпосередній участі викладача, який залишає провідну роль за роботою магістрантів). Самостійна навчальна робота спрямована на виконання поставленої дидактичної мети: пошук знань, їх осмислення, закріплення, формування і розвиток умінь і навичок, узагальнення і систематизацію знань, освоєння компетенцій. Самостійна робота магістрантів відіграє значну роль в рейтинговій технології навчання. Вимоги Міністерства освіти і науки України передбачають більше половини годин із загальної трудомісткості дисципліни на самостійну роботу магістрантів (далі СРМ). Це є свідченням того, що самостійна робота магістрантів є важливим резервом підвищення ефективності їх підготовки.

Провідна мета організації і здійснення СРМ повинна збігатися з метою навчання магістранта - підготовкою майбутнього магістра. При організації СРМ важливою і необхідною умовою стає формування вміння самостійної роботи для здобуття знань, навичок і можливості організації навчальної та наукової діяльності.

Метою самостійної роботи магістрантів є оволодіння фундаментальними знаннями, професійними компетенціями, вмінням і навичками діяльності за профілем, досвідом творчої, дослідницької діяльності. СРМ сприяє розвитку

самостійності, відповідальності і організованості, творчого підходу до вирішення проблем навчального і професійного рівня.

Завданнями СРМ є:

- систематизація та закріплення отриманих теоретичних знань і практичних умінь магістрантів;
- поглиблення і розширення теоретичних знань;
- формування уміння використовувати нормативну, правову, довідкову документацію і спеціальну літературу;
- розвиток пізнавальних здібностей та активності магістрантів: творчої ініціативи, самостійності, відповідальності і організованості;
- формування самостійності мислення, здатності до саморозвитку, самовдосконалення та самореалізації;
- розвиток дослідницького уміння;
- використання матеріалу, зібраного і отриманого в ході самостійних занять на семінарах, на практичних і лабораторних заняттях, при написанні курсових і випускної кваліфікаційної робіт, для ефективної підготовки до підсумкових заліків і іспитів.

Самостійна робота в вузі є важливим видом навчальної та наукової діяльності магістранта, спрямованої на вирішення основних завдань професійної освіти: підготовка кваліфікованого працівника відповідного рівня і профілю, конкурентоздатного на ринку праці, компетентного, відповідального, що вільно володіє своєю професією і орієнтованого в суміжних областях діяльності, здатного до високоефективної роботи за фахом на рівні світових стандартів, готового до постійного професійного зростання, соціальної та професійної мобільності. Вирішення цих завдань неможливе без підвищення ролі самостійної роботи магістрантів над навчальним матеріалом, посилення відповідальності викладачів за розвиток навичок самостійної роботи, за стимулювання професійного зростання магістрантів, виховання творчої активності та ініціативи.

До сучасного фахівця суспільство висуває досить широкий перелік вимог, серед яких важливе значення має наявність у випускників певних здібностей та вміння самостійно здобувати знання з різних джерел, систематизувати отриману інформацію, давати оцінку конкретної ситуації. Формування такого вміння відбувається протягом усього періоду навчання шляхом участі магістрантів в практичних заняттях, виконання контрольних завдань і тестів, написання курсових і випускних кваліфікаційних робіт. При цьому СРМ відіграє вирішальну роль в ході всього навчального процесу.

Форми СРМ є різноманітними. Вони включають в себе:

- вивчення і систематизацію офіційних державних документів - законів, постанов, указів, нормативно-інструкційних і довідкових матеріалів з використанням інформаційно-пошукових систем, мережі "Інтернет";
- вивчення навчальної, наукової та методичної літератури, матеріалів періодичних видань із залученням електронних засобів офіційної, статистичної, періодичної та наукової інформації;
- проведення інформаційного огляду існуючих джерел за заданою викла

дачем темою з подальшим написанням науково-технічної статті оглядового характеру або постановочного характеру;

- аналіз і узагальнення результатів проведених експериментів в рамках науково-дослідної роботи магістранта з подальшим написанням науково-технічної статті узагальнюючого характеру;

- проведення патентного і науково-технічного пошуку за заданою викладачем темою з подальшою підготовкою матеріалів для подачі заявки на отримання патенту України на передбачуваний винахід або корисну модель;

- підготовка доповідей і рефератів, написання випускних кваліфікаційних робіт;

- участь в роботі конференцій, комплексних наукових дослідженнях.

Самостійна робота долучає магістрантів до наукової творчості, пошуку і вирішення актуальних сучасних проблем.

Однак на цьому шляху існують певні труднощі, зокрема, перехід студента від синтетичного процесу навчання в середній школі, до аналітичного у вищій. Це пов'язано як з новим змістом навчання (розширення загальної освіти і поглиблення професійної підготовки), так і з новими формами: навчання (лекції, семінари, лабораторні заняття і т.п.). Магістрант отримує не тільки знання, передбачені програмою і навчальними посібниками, але він також повинен познайомитися зі способами придбання знань так, щоб зуміти оцінити, що ми знаємо, звідки ми це знаємо і як цього знання ми досягли. До всього цього приходять через власну самостійну роботу.

Самостійно набуті знання є більш оперативними, вони стають особистою власністю, а також мотивом поведінки, розвивають інтелектуальні риси, увагу, спостережливість, критичність, уміння оцінювати. Роль викладача в основному полягає в керівництві накопиченням знань (по відношенню до першокурсників), а в наступні роки навчання, на старших курсах, в спільному встановленні проблем і турботі про самостійні пошуки студента, а також контролі за їх діяльністю. При цьому, не можна обмежуватися тільки придбанням знань передбачених програмою дисципліни, що вивчається, треба постійно поглиблювати отримані знання, зосереджуючи їх на певній вузькій галузі, що відповідає інтересам магістра. Поглиблене вивчення всіх предметів, передбачених програмою, на практиці є можливим, і добра організація роботи дозволяє економити час, що створює умови для глибокого, систематичного, зацікавленого вивчення самостійно обраної студентом теми.

Звичайно, всі поради, приклади, рекомендації в цій області, що дає викладач, або певні публікації, або інші джерела, не гарантують ніякого успіху без прояву власної активності в цій справі, тобто вони не дають готових рецептів, а повинні сприяти аналізу власної роботи, її цілей, організації відповідно до індивідуальних особливостей. З огляду на особисті можливості, існуючі умови життя і роботи, навички, на підставі цих рекомендацій, можливо, виробити індивідуально обґрунтовану сукупність методів, засобів, знайти свій стиль або вдосконалити його, щоб вивчивши певний матеріал, мати час оцінити його значимість, придатність і можливості його застосування, щоб, в кінцевому рахунку, забезпечити успіх своєму навчанню і майбутній професійній діяльності.